

עורך: הרב ר' שמואל עדין שליט"א
תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 23.
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס (חובה לציין שם וכתובת)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים
מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גליון 119

או בתמונה?

הלכה נאמנה

את התהלים לקעש'רים חוברות, ובתוך כמה דקות גומרים את כל התהלים, ובהם יצאנו ידיו חובה (וראה בהערות מרן שליט"א לבן איש חי שם), ואחר כך קוראים משלי ואחר כך אזהרות (וראת קוראים אם יש זמן, ואם אין זמן אז סומכים על הקריאה שקראנו בפתקון ליל שבועות). וזה רמזו בפתקון בקרשת יתרו (שקוראים בשבועות): "פה תאמר לבית יעקב" (שמות י"ט ג'), תאמר ר' ראשי תיבות: תהלים אזהרות משלי רות). (וגליון 15 אות כ"ה וגליון 112 אות י"ז).

ב. יש לאכל דברי חלב בשבועות (הרמ"א סימן תצ"ד סעיף ג' ובמשנה ברורה שם ס"ק י"ג), כי התורה נמשלה לחלב, "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים פרק ד' פסוק י"א), (בחי"ל בתיבס לא היה לנו חלב פשר, כל כפי היה לוקחים מהחנות, וברי זה חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואה, ויכרו השלחן ערוך (ביורה דעה סימן קט"ו) אומר לזה אסור (ובתיבס נהגו בזה פדעת הפרי חדש, ובגד"כה נהגו כפרו). אז מה אבא וצ"ל עשה? הוא היה לוקח "רוזאטה" שזה חלב שקדים, והוא נראה כמו חלב ממש). אבל אל תאכל בשר בבקר, כי אחר כך תהיה בלחץ מתי לשתות חלב, אלא בבקר אחרי שחוזרים מתפלת שחרית עושים קדוש ואוכלים עגה שיש בה פניית (כדי שיהיה קדוש במקום סעודה), ותאכל גם גלידה או מה שאתה רוצה. (גליון 15 אות כ"ב, וגליון 65 אות י"ט).

א. בימים האלה יש שלומדים "משלי", ופעם היו קוראים את זה כל יום בין מנחה לערבית (וראה בפירוש רבנו האלשיך ויקרא כ"ג ט'), וממילא היו יכולים לומר על זה ביום חג השבועות, וקוראים רק את האזהרות [תרי"ג מצוות בשרה, שפיתבו הראשונים (ראה במדור ידע תדע)]. בחור"ל הצינו קוראים בשבועות גם את זה וגם את זה, למה? מפני שהיו לנו ימים חג השבועות, אז ביום הראשון קוראים חצי משלי, וביום השני קוראים חצי משלי. וגם באזהרות, ביום הראשון קוראים מצוות עשה וביום השני מצוות לא תעשה. אבל בארץ שיש לנו רק יום אחד, צריכים למחר הרבה יותר מדי, אבל חבל להפסיד את קריאת משלי. ואמנם בעדות אחרות לא קוראים משלי בכלל, אבל בגר'א קראו את זה עם טעמים, וככה זוכרים ותיים את זה. לכן פדאי ללמד משלי. ואם לא בחג השבועות, אז לפחות כל יום בין מנחה לערבית [בימים האלה]. לקרא כמה פסוקים, ולהסביר אותם, כי זה מלא חכמה ודעת. (והבן איש חי שנה ראשונה פרשת במדבר אות ו') כתב לקרא תהלים בשבועות, כי בירושלמי (חגיגה פרק ב' הלכה ג') כתוב שבחג השבועות נפטר דוד המלך, וכאמור הזמן דומה, ולכן מחלקים את התהלים, ויש היום פאלה שמחלקים

למען הספור

הגאון הקדוש רבנו חיים חורי זצ"ל
בכ"ה באייר יום הלולת רבנו חיים חורי זצ"ל, שהיה אדם צדיק וקדוש. יש ספור עליו, שכל שנה היו הולכים ל"אלחמאה" שאז עיר סמוכה לגאס [שבתיבסיה] ואין בה יהודים, אבל יש בה קבר של צדיק גדול וישנו רבי יוסף המערבי, והמקום הזה מלא נסים ונפלאות. רבי חיים היה מבקר שם כל שנה ביום ההלולא שלו, וישנה אחת פאה לשם אשה אחת והביאה את הבן שלה, בן חמש-שש, והנה היה שם באר, והבן טבע בה. האשה התחילה לצעק, ורבי חיים היה שם ואמר לה: "לכי לקבר של הרב, תתפללי, ואני אעמד כאן ליד התפלל ליד הבאר, ופתאום נעשו גלים גלים בבאר, והבן הזה עלה משם. אמר לה הרב: "הנה קחי את בנך". וכמו שאמר אליהו הנביא בזמנו: "ראי חי בנך" (מלכים א' פרק י"ז פסוק כ"ג), אלו מופתים שלא נשמעו במקומות אחרים.

רבי חיים חורי הוא אחד משלשה רבנים שקבורים בארץ ישראל, ובאים אל קברם מאות ואלפים: הראשון זה רבי שמעון פר יוחאי, שבאים אליו כל שנה שני מיליון או שלשה מיליון איש (אין ידע בדיק), ואחריו הבבא סאלי, שבאים על קברו בערך מיליון בשנה. ואחריהם רבי חיים חורי, שמבקרים בקברו מאה אלף איש ביום ההלולא שלו כ"ה באייר. בזמנו באו אנשים לבבא סאלי, ואמרו לו שיש להם בעיה מסוימת, שאל אותם מהיכן הם, ענו לו שהם מבאר טבע, אמר להם: "יש לכם רבי חיים חורי, מה אתם באים אליו? ככה אמר להם בפשטות. רבי חיים נפטר ביום כ"ה באייר תש"ז (וזה עשר שנים ויום אחד בדיק לפני שפרצה מלחמת ששת הימים). הוא זכה לכו תלמיד חכם גדול, רבי יצחק חורי זצ"ל שהיה צנוע מאוד. (גליון 64 אותיות ד', ו', ו"א, וגליון 113 אות ז).

ידע תדע

(והוא מביא שם גם מצוות דרבנן, וכמו שיטת בעל הלכות גדולות, ולא כמו הרמב"ם בספר המצוות. אבל תרי"ג מצוות שקוראים ליל שבועות, הן פדעת הרמב"ם). ומתחילים אזהרות אלה "אי זה מקום בינה" (ולפני כן אומרים "יום זה הוריד לבן שרד").

ומי שלא טעם את טעם השירה הזאת לא ראה חכמה ממניו, איך הוא לוקח פסוקים מהתנ"ך ומשפץ אותם בתרי"ג מצוות, ולכן אדם יקרא בהבנה, ויש לנו סדור המדויק "איש מצליח", ויש שם פרושים על כל דבר. ויש עוד אזהרות קצרות של רבנו שלמה בן גבירול, ושם אין אריכות ואין פסוקים, אבל הכל עשוי במשקל היתדות והתנועות, כמו: "שמור לבי מענה, היה במאד נענה, ירא האל ומנה, דבריו הישרים". ותוך כדי שאתה קורא את האזהרות האלה אתה לומד הרבה דברים, ויש שם גם פן הברקות ובטויים מיוחדים, כמו למשל מצות "וחי אחיך עמך" (ויקרא פרק כ"ה פסוק י"ז), ובמצות "והנותר ממנו עד בקר באש" (שמות פרק י"ב פסוק י'). א"כ הוא

מחבר אותם? בסגנון כזה: "שמו ואמר האח, בהחיותך האח, והנותר באח: השלך על אורים", ומה הכוונה שלו? "שמו ואמר האח" - לשון שמחה, כמו האמרים לי האח האח" (תהלים פרק מ' פסוק ט"ז), מתי? "בהחיותך האח" - דהיינו כשאתה מחיה את אחיך, וזה מצות "וחי אחיך עמך" (ויקרא פרק כ"ה פסוק ל"ו). ואחר כך ממשיך: "והנותר, באח השלך על אורים" - כלומר מה שנשארה מהקרבת תשים אותו באח, דהיינו באש, כמו "האח לפניו מבשרת" (ירמיה פרק ל"ו פסוק כ"ב), "על אורים" זה על אש. וככה הוא מחבר מצוה מפיא ומצוה מפיא כדי לעשות חרוזים.

ככה לקרא ולטעם את האזהרות, וכל כך תענוג לקרא את זה. פדאי שכל אחד יארגן את זה בבית הנפנסת שלו, ומי שאוחר את המנגינות יקרא את זה, וכלם ילמדו את זה, כי חשוב מאד ללמוד, "צוה דבש אמרי נעם מתוק לנפש ומרפא לעצם" (משלי פרק ט"ז פסוק כ"ד). (גליון 15 אותיות כ"ו, ל, ואות ל"ב, וגליון 65 אותיות ו' - י"א, ואות י"ג).

האזהרות

יש הרבה אזהרות [תרי"ג מצוות בשירה, לחג השבועות], לא רק בעדות ספרד בלבד, אלא עוד קדמוני קדמונים כתבו אזהרות. והראשון שבהם הוא רב סעדיה גאון שחבר אזהרות, והם מופיעים בסדור רס"ג, אבל השפה שלו קשה מאד, כי באותו זמן עדין לא היו כללים ברורים בדיק, אז אי אפשר להבין דבריו, אבל יש להם פרושים. ואחר כך יש אזהרות של רבנו אליהו הגאון (והם מובאים בתוספות בכמה מקומות: ביומא (דף ח' עמוד א' בדיבור המתחיל דכולי), בספה (דף מ"ט עמוד א' בדיבור המתחיל של כלל שבעיית), ובמפלות (דף ג עמוד ב' דיבור המתחיל איכא דאמרי), ונדמה לי שחלק מהאשפנזים אומרים אותם באמצע תפלת מוסף. (אומרים שרבנו אליהו הוא גיסו של רב האי גאון, אבל לא ידוע בברור). אבל לנו יש אזהרות יותר מאחרות, של רבנו יצחק בר ראובן ברגלוני מברצלונה שהיה בן דורו של הר"ף, והיה צעיר ממנו, והיה משורר אמן.

חיבה

זקן שדוחה את הראש.
תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי
תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21 (חובה לציין שם וכתובת). נא לשלוח התשובות עד יום שני בערב

ספרון החידה מאילון קודם:
מי חופך מין קטנית לבעל חיים? רבי יהודה די-מדיינא כותב שיש שאומרים פלפול, ועושים מפיל גדול פול קטן, ומפיל קטן פיל גדול, לכן זה נקרא "פיל-פול"... הווכח: יוסף טרעבי - רכסיס

גליון מס': 163 פרשת במדבר
כ"ז אייר תשע"ט (1/6/19)

העלון יוצא לעילוי נשמת
מדיאנה נג'מה בת
חינה לבית זדאן ע"ה,
ובעלה מקיץ
כצאני בר רחל ע"ה

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-9-367-367
או ב'קול בית נאמן':
079-9270505

בית נאמן

ימי העומר התשע"ו

בשעה 22:00

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

נושאי השיעור:

- א. ביאורים ופנינים במשנת "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן וכו'" (אבות פ"ה מ"ג).
- ב. ביאורים ומרגליות במשנת "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים, ועשרה על הים וכו'" (אבות שם מ"ד).

עשרה נסים עשר מכות ועשרה נסיונות

ג. כתוב במשנה הבאה (משנה ד'): **עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים, ועשרה על הים.** מה הפירוש? עשרה נסים במצרים הם ידועים כנגד עשר המכות, כי בכל מכה היה נס לישראל. ויש שהמכה בעצמה הביאה את הטובה לישראל, כמו מכת דם שישאל התעשרו ממנה⁵. אמנם לא בכל המכות התורה אמרה "והפליתי" (שמות ח' י"ח), אבל אותו דבר כולם. ועשרה נסים על הים, מפורשים באבות דרבי נתן (פרק ל"ג אות ב)⁶. המשנה ממישיכה: **עשר מכות הביא הקב"ה על המצריים במצרים, ועשר על הים.** אמנם בהגדה של פסח כתוב שהיו מכות הרבה יותר, ולפי מה שכתוב כאן זה דלא כמאן, לא כרבי יוסי הגלילי (שאמר 10 במצרים-50 על הים) ולא כרבי אליעזר (שאמר 40 במצרים-200 על הים) ולא כרבי עקיבא (שאמר 50 במצרים-250 על הים). אבל כנראה המכות העיקריות היו רק עשר בלבד. ממישיכה המשנה: **עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקב"ה במדבר, שנאמר "וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי"** (במדבר י"ד כ"ב). לפי הפשט "עשר פעמים" זה מספר עגול ולא דוקא, וכמו שאנשים אומרים "מאה פעמים אתה עושה לי חור בראש"... אבל בתורה אין דבר כזה, מה שכתוב "עשר פעמים" זה עשר פעמים בדיוק, וחכמים מנו אותם (ערכין ט"ז ע"א)⁷.

"הס כל בשר מפני ה'"

ד. המשנה הבאה (משנה ה'): **עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש.** מה הנסים? **"לא הפילה אשה מריח בשר הקודש"** - אשה בהריון שמריחה ריח של בשר צריך לתת לה לאכול מזה, ואם לא נותנים לה זו סכנה. ואפילו ביום כיפור, רק שיש עצה לומר לה באוזן "היום כיפור", והעובר שומע את זה⁸. אם היא מקבלת סימן שהבן יהיה צדיק, ואם היא לא מקבלת ואומרת: 5. מצרי שהיה רוצה לשתות מים, הולך ליהודי ואומר לו: תביא לי כוס מים. היהודי נותן לו, כי אין לו ברירה אחרת. אבל המצרי שותה דם. אומר לישראל: תביא לי מה שאתה שותה, והיהודי אומר לו: הנה בקבוק אחד, בוא נעשה שני צינורות אחד מכאן ואחד מכאן. הם שותים ביחד, לישראל יוצא מים ולמצרי יוצא דם. לכן אין ברירה, והמצרי משלם כסף ליהודי. אמרו על זה, המלה "דם" יש לה שני פירושים, או דם כרגיל או דמים מלשון כסף, לכן לישראל נעשה דמים ולמצריים נעשה דם. 6. הפרק הזה כולו חשבונות שם. בסוף ספר ראשית חכמה יש ספר שנקרא "חופת אליהו רבה", ושם מובאים כל המספרים בזה. הגר"א ע"ה חיבר ספר בזה, פרק של עשרות ופרק של תשעה וכו'. 7. ועוד מקום כזה, איוב אומר לחבריו "זה עשר פעמים תכלימוני" (איוב ל"טג), ולכאורה הכוונה שהכלימו אותו בויכוחים כמה פעמים ולא דוקא עשר, אבל רש"י שם סופר עשר מענות מתחילת פרק ג' "ויען איוב" עד הפרק הזה. 8. פעם היו קוראים את זה, ומתפללים: איך יכול להיות דבר כזה?! עד שבדורות האחרונים ניסו ומצאו שזו אמת. מה עשו? לקחו קבוצה של נשים בהריון והשמיעו להן מנגינה של מנגן מפורסם, ולקחו קבוצה אחרת והשמיעו להן מנגינה ממנגן מפורסם אחר, והנה כאשר גדלו הילדים אלה אוהבים את המנגינה הזאת ואלה אוהבים את המנגינה השנייה, כל אחד לפי מה ששמע בבטן אמו. משמע שהתינוק שומע הכל. לכן אומרים שאשה בזמן ההריון לא תשמע שירי עגבים, (יש נשים שאינן מקפידות בזה כי אין להן יצר הרע שמביא שד"ל אעפ"כ לא ראוי לנשים לשמוע שירי עגבים) **אבל העובר בבטן צריך שישמע דברי תורה. ולא רק**

להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו

א. כתוב במשנה (אבות פ"ה מ"ג): **עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן, להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו.** כתוב בפסוק "ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם" (בראשית כ"ב א), ויש שאלה על זה, שהרי נסיון שייך רק אצל בני אדם, כי מי שמנסה מישוה לא יודע מה יהיה בסוף, וכמו מורה שעושה מבחן לתלמיד או שיידע מאה אחוז או עשרים אחוז. אבל על הקב"ה לא שייך לומר שהוא מנסה את אברהם, כי הוא יודע מראש הכל. לכן יש אומרים מה שכתוב "נסה" זה לשון נישא אותו, מלשון כבוד. וגם מה שכתוב "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים" (שמות כ" ז'), הכוונה **לְנִישָׂא** אתכם לעיני כל העולם. ומה זה "כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה" (בראשית כ"ב י"ב)? הכוונה עתה הודעתי לכל העולם שאתה ירא אלקים. זה הרעיון של התנא כאן שאמר "להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו", כי הקב"ה יודע שלבו של אברהם אבינו טהור וצדיק וקדוש והוא לא צריך את הנסיונות האלה, אלא כדי להודיע לעולם למה הוא מחבב את אברהם אבינו, לכן אמר להם: תראו כמה נסיונות עשיתי לו והוא עמד בכולם.

אברהם עמד בכל הנסיונות

ב. אברהם אבינו עמד בנסיון בכבשן האש. ויש לזה רמז בפסוק: "אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים" (בראשית ט"ז ד), **אור בשורוק פירושו אש**, וכמו שכתוב "נאום ה' אשר אור לו בציון ותגור לו בירושלים" (ישעיה ל"א ט). "על כן באורים כבדו ה'" (שם כ"ד ט"ו), באורים הכוונה באש, וכמו המדורות שעושים בל"ג לעומר...² אנשים שואלים: איך פתאום ה' לוקח בן אדם שאביו ואמו עובדים עבודה זרה³, ואומר לו "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" (בראשית י"ב א)? אבל באמת לולי דברי חז"ל (בראשית רבה פרשה ל"ח אות ג') שאברהם אבינו היה בכבשן האש וניצול, ומסר את עצמו על קידוש ה', והכיר את בוראו בגיל שלוש, לא היינו מבינים את זה. הקב"ה אמר לו ככה בגלל הדבר הזה. אברהם אבינו עמד גם בנסיון שלקחו לו את שרה פעם ופעמיים, ובנסיון שלא היו לו ילדים וחכה בסבלנות, ובנסיון שנוולד לו ישמעאל וגירש אותו. וכל הנסיונות מנויים במפרשים. הנסיון האחרון זה של העקידה, שאנחנו אוכלים מפריו עד היום הזה. לכן כתוב בתורה "ויקח את המאכלת" (בראשית כ"ב י'), **המלה "מאכלת" מופיעה פעם אחת ויחידה בתורה**, ולא כתובה במקום אחר. רש"י (שם פסוק ה) כותב: למה נקראת מאכלת? **שאוכלים בשכרה עד היום הזה**. אברהם אבינו נודעה חבתו בעולם, וכולם ידעו מי זה.

1. הערת המערכת: שיעור זה נמסר ע"י מרן שליט"א בין מנחה לערבית בימי העומר, בשנת התשע"ו.
2. רבי שאול כהן ע"ה כתב רמז לזה, המלה "אש" ראשי תיבות אלף שורוק, אם האל"ף בשורוק פירושו אש. ואור בחולם זה ההיפך מחושך.
3. תמיד היה לנו ספק בשם אמו של אברהם אבינו "אמתלאי בת כרנבו" (בבא בתרא דף צ"א ע"א), אם כרנבו זה אמה שלה או אבא שלה. והרב זמיר כהן בספר החדש שלו ארכיאולוגיה תנכ"ח"א עמ' 127) כותב שמצאו את השם הזה, וזה שם לגבר ולא של אשה.
4. אמנם יש עוד מקום אחד בנביא שנזכר "מאכלת", בסיפור של פילגש בגבעה (שופטים י"ט כ"ט). ולמה נקראת מאכלת? כי בגלל אותה פילגש נהרגו שבעים אלף בישראל. אבל המאכלת של אברהם אבינו האכילה שכר, ואילו המאכלת הזאת האכילה עונש רח"ל.

לעילוי נשמת הרב צבי חיים בן אסתר ת.נ.צ.ב.ה

להקדשות והנצחות: 052-7430552

עמוד גרפי: האלף 050-2738858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
19:04	20:21	20:58
19:21	20:24	20:55
19:12	20:25	20:56
19:19	20:28	20:53

עורכים: הר"ג אבינו טעון, שלם דרעי, משה חזקא שליט"א | עריכה ובקורת: הר"ג רבי אלעד עידאן שליט"א

כל הזכויות שמורות ל"ע"י מכון אורח צדיקים ש"ע"י מוסדות חכמת דומים בריכה | לקבלת העלון: bait.neheman@gmail.com

כוס תנחומין

למשפחת טיגרון בהסתלקות ראש משפחתם שא"ב הגאון הצנוע הדין המצויין בקי' במכמני התורה יראתו ודומת לחכמתו וענוה עולה על כולנה חיבר ספרים רבים בהלכה (עודם בכתי"ה) **הגאון מזר"ק טהור רבי צבי סגרון זצ"ל** שלב"ע בקצור י"ש. מן השמים תנחומו זכות אביכם הגדול תעמוד לכם ולא תסיפו לדאבה עוד. אמן.
רבן ותלמידיהוּן הרב ברכאל כהן שליט"א הרב חנניאל כהן שליט"א הרב רחמים חי חיותה כהן שליט"א

"אל תתן שנה לעיניך ותנומה לעפעפיך"

ה. "ולא אירע קרי לכהן גדול ביום כיפור" - התוספות (יומא דף כ"א ע"א בתני" ד"ה ולא אירע) מקשים על זה, שהרי מצאנו מקומות שאירע קרי לכהן גדול. ותירצו בשם הירושלמי (יומא פ"א ה"ד): **כאן בבית ראשון כאן בבית שני**. אם אירע קרי לכהן גדול זו בושה וחרפה, כי צריכים להחליף אותו ואנשים שואלים: מה קרה לכהן הזה? הרי אתמול בלילה היה אתנו ופתאום בבוקר בא מישהו אחר? ומבינים שאירע לו קרי והוא נטמא, וזה לא כבוד לכהן גדול. לכן היו עושים כל טצדקי בעולם שהכהן לא יישן בלילה, והיו שואלים אותו כל מיני שאלות, וקורין לפניו בדניאל באיוב בעזרא ובדברי הימים (יומא י"ח ע"ב).

למה קוראים לו בדניאל איוב ועזרא ודברי הימים?

ו. אמנם יש שדרשו זה לגנאי, ואמרו שבגלל שהיו כהנים בבית שני שלא ידעו טוב עברית, לכן קראו לפניו בספר דניאל ועזרא שכתובים בארמית. אבל מה יגידו על איוב ודברי הימים?! הרי דברי הימים לא כתוב בארמית, וקל וחומר איוב שקשה מאד להבנה. **לכן פירשתי להפך, כיון שכהן גדול צריך להיות גם תלמיד חכם, גדול מאחיו בחכמה בנוי בעושר וכו' (שם ע"א), לכן אומרים לו: יש לנו חיידה בספר דניאל**. למשל כתוב "ערב בוקר אלפיים ושלש מאות ונצדק קודש" (דניאל ח' י"ד), מה אתה מפרש בזה? כתוב "עידן ועידינו ופלג עידן" (שם ז' כ"ה), מה אתה מפרש בזה? המפרשים כתבו הרבה פירושים שם, וכל אחד מחשב משהו אחר. למשל **רב סעדיה גאון** (שהשבוט הזה ביום כ"ו באייר היתה הלילא שלו) כתב פירוש על דניאל, ושאלו אותו: מה זה "אלפיים ושלש מאות"? והסביר שזה מתחיל מתוך תורה שהיה בשנת אלפיים תמ"ח, תוסף על זה אלפיים ושלש מאות שנה, יוצא לך **שנת ארבעת אלפים תשמ"ח**. אחרי שעברה שנת תשמ"ח ולא באה הגאולה, שאלו את הרמב"ם על זה, ואמר: רב סעדיה צדיק גדול, אבל מה הקשר בין דניאל למתן תורה?! אלא שהוא ניסה לקרב את הקץ לחייו כמה שיוכל. אבל רב סעדיה נפטר ביום כ"ו באייר ד"א תש"ב, לפני אלף שבעים וארבע שנים¹, בן חמשים שנה (ואם היה חי עד שנת תשמ"ח היה בן תשעים ושש.

יש אומרים שנפטר בן ששים, ואם היה חי עד שנת תשמ"ח היה בן מאה ושש בערך כמו רב שך, מה הבעיה?!) ולא ראה את זה². הרמב"ם נתן קץ אחר לזה. אמנם גם זה עבר, אבל

גם לשיבה, וכי הם יודעים שבישיבה אין ענבים?!... וראיתי כתוב שכל התלמידים שם היו טובלים מזה, ואילו הוא הזבובים לא היו מגיעים אליו בכלל, ואפילו שהיה משותק ולא יכול להזיז אותם, הם היו עוברים על ידו באימה ביראה, ולא נראה זבוב על ידו בכלל.

11. אלף ועשרים וחמש שנים בדיוק אחרי פטירתו פרצה מלחמת ששת הימים.

12. **למה רב סעדיה גאון נפטר בן חמשים?** בזמנו בשנת ארבעת אלפים תרפ"ב, פרצה מחלוקת בין חכמי ארץ ישראל לחכמי בבל, כי בארץ ישראל היה חכם אחד שנקרא "בן מאיר", ואמר שיש טעות בחשבון הלוח של גאוני בבל ששולחים אותו לכל הגולה. מה הטעות שם? הוא אמר: קיבלתי מאבותי, **שמואל זקן של העיבור** זה לא כמו שאומרים שאם היה מולד ראש השנה בח"י שעות ומעלה דוחים ליום שאחריו (ואם הוא מימי א"י נדחה ליומים), אלא ח"י שעות ועוד תרמ"ב חלקים. ולכן באותה שנה הגאונים עשו ראש השנה וכיפור בימים מסויימים, והוא הקדים את זה ביומיים. כל שנה היתה מחלוקת בזה, וכמה שצעקו גאוני בבל לא שמעו להם, ואמר שהוא חכם לא פחות מהם. צריך

היה אדם בקי חזק בעיבור שיוכל לענות להם, והם לא היו בקיאים בזה, אלא הולכים ע"פ המסורת שלהם. והנה **רב סעדיה גאון בא ממצרים** (ולא בא מבבל כמו כל הגאונים. הוא היה בעיר "פיוס" במצרים, ולכן היו קוראים לו "רבי סעדיה אלפיומי"). יש קוראים לו "רבי סעדיה פיתומי", כנראה ע"ש פיתום ורעמסס. או שזה שיבוש מהמלה "פיומי", והיה חכם בתורה ובכל החכמות בעולם, התוכח אתו וניצח אותו. אחרי שלש שנים נגמרה המחלוקת הזאת, וכולם קיבלו דעת חכמי בבל. וזהו החשבון שהולכים איתו עד היום הזה. (היום יש ספרים רבים שנכתבו על זה,

אבל אין לנו את כל הויכוח שהיה שם. אומרים שיש ספר שכתב חכם אחד בשם צבי ברנשטיין, ושם מביא כל הפרטים של המחלוקת הזאת. ואני יודע רק מקריאה קצת כאן וקצת שם). כאשר רב סעדיה הגיע לבבל, כל הגאונים שם כיבדו והעריצו אותו, ואמרו לו: אתה הצלת את הכבוד שלנו. אח"כ הגאון שהיה שם נפטר, ורצו למנות במקומו גאון אחר. הלכו לאחד סגי נהור שהיה תלמיד חכם גדול, "רבי נסים נהרוואני" (כנראה זה מלשון סגי נהור או שהשם שלו ככה), ושאלו אותו: מה דעתך על רב סעדיה? אמר להם: הוא חכם גדול, אבל אינו נכנע מפני איש, הוא אדם כזה שעומד על דעתו ולא אכפת לו מאף אחד. ריש גלותא אמר: אדרבה אם הוא לא מפחד מאיש זה הכי מתאים לתפקיד הזה, וימנה אותו. לימים פרצה מחלוקת

בינו ובין ריש גלותא "דוד בן זכאי", כי הריש גלותא כתב פסק לגבי ויכוח בין שני אנשים על קרקע, ושלח את זה ביד בנו לרב סעדיה גאון ראש הגאונים כדי שיחתום על זה. רב סעדיה גאון אמר: אני לא מסכים לזה. הבן חזר לאביו, ובא עוד פעם לרב סעדיה ואמר לו: אבא אומר שתחתום, ואם לא, אכה אותך. הבן הזה היה רשע לרצה לתת מכות לרב סעדיה גאון. אמר לו רב סעדיה: תגיד לאביו, כתוב בתורה "לא תגורו מפני איש" (דברים א' י"ג), לא פחות ולא יותר. הבחורים בישיבה קמו וגירשו את הבן הזה. הוא בא לאביו וסיפר לו מה שהיה בישיבה, ואביו העביר את רב סעדיה גאון מכהונתו. רב סעדיה אולי

מה אכפת לי כיפור?! אני רעבה ומוכרחה לאכול, סימן שהבן ייצא לא כ"כ טוב. ונותנים לה לאכול כמובן. הגמרא (יומא פ"ב ע"ב) אומרת שפעם אשה אחת קיבלה את זה ולא אכלה ויצא ממנה רבי יוחנן, ופעם אשה אחרת לא קיבלה ואכלה ביום הכפורים ויצא ממנה שבתאי אוצר פירי³. אבל בבית המקדש אף פעם אשה לא הפילה מריח בשר הקודש, וזה היה נס, שלא תאכל מזה כי היא אסורה לאכול בשר הקודש. אם זה קדשי קדשים אסור אפילו לנשי הכהנים, ואם זה קדשים קלים למשל חזה ושוק מותר לכהנים, אבל אשה ישראלית אסורה לאכול מזה. "ולא הסריח בשר הקודש מעולם" - מצד אחד התורה אמרה שאסור להשאיר את הבשר יותר מיום ולילה ומקסימום שני ימים ולילה, אבל בכל זאת בזמן של הקיץ הבשר עלול להסריח, אבל היה נס שאף פעם לא הסריח בשר הקודש. "ולא נראה זבוב בבית המטבחים" - בית המטבחים צריך להיות מלא זבובים, אבל הזבוב יודע שהמקום הזה קדוש ולא להיכנס לשם⁴.

אחרי שנולד, וכמו רבי יהושע בן חנניה שאמו לקחה אותו לבית המדרש (אבות פ"ב מ"ט), אלא גם בזמן שהוא עובר בבטן אמו.

9. היום אצלנו מלת "שבתאי" נאמרת לגנאי, כי היא מזכירה את שבתאי צבי. אבל פעם השם הזה היה בסדר גמור, ויש חכמים גדולים שנקראו ככה, וכמו שפתי כהן שנקרא רבי שבתאי כהן. אמנם תמיד מנקדים שבתאי בפתח (וגם בלי א"ל), אבל איני יודע אם זה שבתאי או שבתאי. ויכול להיות שזה שבתאי בחיריק, כי המלה שפתי דומה יותר לשבתאי. וגם בתחילת חושן משפט הוא עשה חרוזים, וכתב ככה: לעבדו כהן שבתאי, ואשוב למנוחתאי, ודין אמת הוכחתי, ועוד, כולם נגמרים תי. ואם זה שבתאי בפתח איך הוא עושה חרוזים עם תי?!

10. בימינו היה מעשה בראש ישיבה בזכרון יעקב רבי נחום פרצוביץ. שעל יד הישיבה שלו היה מקום שעושים יין, וזה המקום הכי טוב בשביל הזבובים, אבל הם היו נכנסים

שערי רבואה שלמה

שערי ברכה והצלחה

ביום חג השבועות כפרוס אילת השחר - המסמלת את גאולתם של ישראל - את כנפיה,

אחרי עמל לילה שלם בתורה מתוך קדושה וטהרה וזכרונה לקבלת התורה, לפני שנקרא על מעמד מתן תורה בהר סיני שנתרפאו בו כל החולים, ברגעים עטורי הוד אלו מתעוררים אותם השפעות שהיו אז וקול השופר הולך וחזק,

יאצילו ויעתירו רבני הישיבה על כל התורמים

המסייעים למוסדותינו הקדושים בהקמת התורה והפצתה בכל אתר ואתר.

למסירת שמות: 26 נ"פ לנפש
חיגו עכשיו: 08-6727523

בעמדות "נדרים פלוס"
באתר המוסדות: yhr.org.il

ברוך אשר יקים את התורה הזאת

053-6652663

ספרי תורה | תפילין | מזוזות | מגילות ועוד

תנתן הנחה לבאים דרך העלון

הלצחת יורם חורי,
דינאל בוכריס, יונתן
מאמו, חיבה סופר
וכדיר בוכריס וב"ב.

לע"נ מרת הדסה אביב
רבקה יטכה
בת הרבנית אביבה מרים
תלחטי"א, בתו של מוה"ר
הגר"י ברדא שליט"א

לעילוי נשמת
אסתר
איתנה בת
שרה ע"ה

לעילוי נשמת
חיינו רפאל בן כמונה
נ"ע כ"ג חשוון תשנ"ב
היתה תראכי בת שאשיה
נ"ע אור תשס"ו
תנצבה.

לרפואת
רבקה חיה
בת חנינה
אסנת

לרפואת
יוסף חי כהן
בן מסעודה

לרפואת
התינוקת
תהילה בת
מוריה

אומרים שיש בו משהו מן האמת¹³. לכן כדי שהכהן הגדול לא יישן בליל כיפור, שואלים אותו כל מיני שאלות שיסביר להם. וגם באיוב שיש מלים קשות מאד, ומופיעות רק פעם אחת בתנ"ך. למשל "פרשז עליו עוננו" (איוב כ"ו ט), "צמיים" (ה' י"ח ט), "רוטפש בשרו מנוער" (ל"ג כ"ה), וכל מיני מלים קשות כאלה, והמפרשים שוברים את הראש בפירוש שלהם¹⁴. למה קוראים גם בדברי הימים ונחמיה? בגלל שכתוב שם שלשלת כהנים כמו משמרה ראשונה יהויריב וידעיה וכו', לכן שואלים את הכהן: תגיד לנו איזה משמר אתה? והוא עונה להם: זה שמופיע כאן בדברי הימים או בנחמיה זה הסבא של הסבא שלי... וזה מעניין אותו. ובזה מושכים אותו שלא יישן בלילה.

עוד נסים שנועשו בבית המקדש

ז. המשנה ממשיכה: "ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה" - עצי המערכה היו בחוץ ולא בתוך העזרה כי זה מזבח החיצון, והגשמים לא כיבו את האש

פחד שיפגעו בו פיזית, והלך והתחבא עשר שנים. אבל שם כתב את כל הספרים שלו שהאירו את העולם, ואילו דוד בן דוד זכאי הזה נשאר ממנו רק שמו בלבד. (בימינו היה לבן גוריון חבר בשם דוד זכאי, וכאשר בן גוריון נפטר (בחודש חשוון תשל"ד) הביאו סיפורים ממנו, וכתבו שפעם הלכו למסעדה ואכלו שם הרבה, ובן גוריון אמר לו: זללנו... זה ע"פ הלשון בוידוי אשמנו בגדנו זללנו... ומה ענין דוד זכאי לדוד בן דוד? זכאי? שניהם חושך ואפלה). התורה נשארת והשאר הכל הבל. רב סעדיה גאון נלחם עם הקראים, ואומרים בשמו "הקראים - קרעים שאינם מתאחים" (ולא ידוע אם אמר את זה או שזו מליצה מאוחרת יותר). למשל הקראים אמרו שלא מדליקים נרות בערב שבת, כי התורה אמרה "לא תבערו אש" (שמות ל"ה ג). אבל וכי הכוונה שהאש לא תהיה בוערת בכלל?! והרי הכוונה שלא תבערו ביום שבת, ואנחנו בערבנו בערב שבת. אבל על דבר פשוט כזה הם היו מתווכחים עד השמים. ומצאו כתובה מאותה תקופה, שאחד מהרבנים לקח אשה ממשפחה של קראים (או עדיין לא נפרדו מהם), ואביה התנה עמו בכתובה "על מנת שלא תכריח את אשתך להיות על ירך בליל שבת", למה? כי יש נרות דולקים בשבת רח"ל... לכן היא תשב בחושך בשבת. ורב סעדיה גאון כתב ספר שלם על הנושא הזה. אומרים שבזכות זה זכה רב סעדיה שהסימן בטור ובשלחן ערוך על הדלקת נרות שבת זה סימן רס"ג, ראשי תיבות רב סעדיה גאון, שהיה חכם וגאון גדול. הרמב"ם כתב: קבלה מאבותי, בשנת ד' אלפים תתקע"ו, שזה אלפיים תמ"ח של מתן תורה כפול שתיים, תחזור הנבואה לישראל. אמנם הנבואה לא חזרה ממש, אבל באותה שנה צמחו המקובלים בספרד, הרמב"ן ורבותיו ר' עזרא ור' עזריאל, וזה מעין נבואה. לדוגמה בפסוק "העתידים עורר לוינו" (איוב ג' ז), האם לוינו זה מלשון "לוינו זה יצרת לשחוק בו" (תהלים ק"ד כ"ו) או שזה החיבור שלהם? המפרשים זה אומר בכה וזה אומר בכה.

הזאת. "ולא נצחה הרוח את עמוד העשן" - עמוד העשן היה עולה ישר ע"י עשב שנקרא "מעלה עשן", "מעלה עשן כל שהוא" (כריתות דף ו' ע"א). "ולא נמצא פיסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים" - אף פעם לא היה פיסול בשתי הלחם ובלחם הפנים, כי אי אפשר להחליף אותם בחג ובשבת. וגם בעומר, אפילו שלמעשה זה יכול להיות גם בחול ויביאו עומר חדש. אבל אין זה כבוד לבית-המקדש. "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים" - בני ישראל עומדים צפופים בבית המקדש, אבל כאשר משתחווים וכל אחד מתוודה על עוונותיו בלחש, אם יהיה על יד חבירו ממש הוא ישמע את חבירו אומר שחילל שבת וכדו', ויאמר לעצמו: חבירי חילל שבת? איך יכול להיות דבר כזה?! ומחר יבזה אותו. לכן כאשר משתחווים היו בריחו¹⁵.

"למען אספרה כל תהלתך בשערי בת ציון אגילה בישועתך"

ח. נמשיך: "ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם" - אף פעם נחש ועקרב לא הזיקו בני אדם בירושלים. פעם (בשנת תרפ"ז) היתה רעידת אדמה בירושלים, וכף החיים (סימן תקע"ו אות כ"ו) מביא את זה, וכותב: אף אחד מישראל לא ניזוק. ואילו בכפרים הסמוכים של הערבים מתו מהם הרבה, אבל "מבני ישראל לא מת אחד" (ע"פ שמות ט"ו)¹⁶. וגם מפולת לא הזיקה שם, וכף החיים שם כותב משם פרי האדמה (ח"ד דף ו' ע"א) שמעולם לא הזיקה מפולת בירושלים. "ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים" - בשלש רגלים באים אלפים ורבות לשם, ולפי חשבון הגמרא (פסחים ס"ד ע"ב) היו באים לפני החורבן שנים עשר מליון איש, וכל אחד מוצא את הפנה שלו בחיק אמו. הגמרא (סנהדרין ד' ע"א) אומרת: "כי רחמיתין הוה עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן", כאשר היתה אהבתנו עזה היינו שוכבים על חוד הסכין. לכן כאשר יש אהבה לירושלים כולם יכולים להיות שם.

- 15. החתם סופר כותב שראה את זה בישיבה שלו, שהיו שם ארבע מאות תלמידים ובכל זאת לא הרגישו את הצפיפות שם.
- 16. אומרים שבאותו זמן בעל כף החיים היה לומד בבית הכנסת שלו "שושנים לדוד", וכאשר היתה רעידת האדמה כולם ברוחו משם, ונשאר הרב עובדיה ע"ה בגיל שש לומד חומש עם תורה תמימה. הרב כף החיים אמר לו: בוא אתי, שאל אותו: מה עם החומש? אמר לו: כפרה עליך... הם באו לרדת במדרגות ופתאום קרסו המדרגות, ונשאר שם עד שבאו אנשים והורידו אותם. אבא של הרב עובדיה היה מחפש אותו, וכף החיים אמר לו: אל תדאג, הוא ביד.

השבוע השיעור נמסר ע"י חדב"נ הגאון הרב ליאור כהן שליט"א

ראש ישיבת מאור יוסף באלעד. במוצ"ש פרשת בחקתי - כ"א באייר התשע"ט

נושאי השיעור:

א. ההכנות ליום טוב שאחר השבת. ב. דיני הכנה האסורה והמותרת משבת ליום טוב. ב. סידור הבית ובית הכנסת בשבת לכבוד החג. ג. שינה בשבת לצורך ליל שבועות. ד. גלילת ספר תורה והוצאת חלה ועוף מהמקפא בשבת. ה. ימי ההכנה לקבלת התורה. ו. להתענג על ה' ועל התורה הקדושה. ז. חשיבות העמל בתורה.

מכינים נייר לשבת, צריך להכין ליומיים. כאשר חותכים ניילון לשלחנות, צריך לחתוך ליומיים. כאשר מכינים נר ליום טוב, צריך להכין נר ארוך מיום ששי. וגם בשבת הזאת (פרשת נשא), תפלת מנחה צריכה להיות מוקדמת, כדי לאכול סעודת ליל יום טוב לתאבון, ולכן מתפללים מנחה גדולה. ולאחר מכן אוכלים סעודה שלישית עד שעה ארבע ועשרה-ארבע ורבע, כי אסור לאכול סעודה לאחר שעה עשירית (סי' רמ"ט ס"ב). ובמקומות שמכינים "שעון שבת", צריכים לחשב את השעות כמו שצריך, שלא יצטרכו חלילה לנגוע ולהזיז בשבת או בחג, כי בכל הנגיעות האלה "אחת למעלה ושבע למטה" (יומא דף נ"ג ע"ב ועוד), בסוף נכשלים מימין ומשמאל (עיין בהקדמת מרן שליט"א למשנה ברורה- איש מצלת ח"א). לכן מי שכבר עושה "שעון שבת", צריך לקחת בחשבון הכל מראש.

איסור הכנה משבת ליום טוב

י. אבל יש דברים שרוצים להכין אותם בשבת ליום טוב, מה מותר ומה אסור? המשנה (שבת פט"ו מ"ג) אומרת: מקפלין את הכלים אפילו ארבע וחמש פעמים, ומציעים את המטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת. ורש"י

ברשות מרן מאור עינינו, שה' יתמיד בריאותו ובריאות איתנה ונהורא מעליא, אורך ימים ושנים טובות, עד ביאת גואל צדק ועד בכלל, אמן.

לזכור להכין ביום ששי לחג השבועות

ט. השנה תג השבועות חל במוצאי שבת, ויש כמה דברים שצריך לזכור אותם, מלבד מה שצריך להכין מיום ששי. לגבי התספורת, גם המחמירים כדעת רבנו האר"י (שער הכוננות דף פ"ו ע"ד) שלא להסתפר עד יום מ"ט לעומר ערב שבועות, השנה יכולים להסתפר ביום ששי שזה מ"ח לעומר¹⁷. כאשר

17. אמנם הרש"ש (נהר שלום דף כ"ה ע"ד) כתב שהיה מהסס בדבר, ואם לא שחבריו הכריחו אותו להסתפר ביום ששי היה נמנע מזה. אבל הוא בעצמו עשה ככה, וגם הרב טור ברקת (סימן תצ"ג אות א') כתב שבע"פ הקבלה אפשר להסתפר ביום מ"ח לעומר. וכן כתב רבי שמואל ויטאל (שער הכוננות דף פ"ז ע"א בהגה) שפעם מר אביו רבי חיים ויטאל עשה ככה. אמנם מרן החיד"א (ברכי יוסף סימן תצ"ג אות ו') כתב שאין לנו ללמוד ממקרה שהיה, כי היה לאיזו סיבה ולא ללמוד מזה לכל אחד. אבל כאן אין לנו צורך גדול יותר מזה, שצריך להיכנס למועד כראוי, ולכן בודאי אפשר להסתפר ביום ששי, למרות שזה מ"ח לעומר.

בית ההוראה כסא רחמים
בנשיאות מרן רה"י רבנו מאיר מאזוז שליט"א
מנהל טלפוני: 02-5353-383
www.bitar.org.il
ספרות
ברפנית
אולנית
מסות פטולוגיות מהמוראה: א - כ' - 12:00-24:00 ו' וזמרי ח"י: 00:30 026 לפני כניסת הבית / חז

בזכותך! עוד אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן' <<

לנקות את הבית בשבת לכבוד החג

יב. אבל אם רוצים רק לנקות ולטאטא את הבית, מותר לעשות את זה, כי כל דבר שנהנה בו כבר מהשבת עצמה אין בעיה בזה. אמנם אמרנו שאין מציעים את המטות משבת למוצאי שבת, אבל במקום שנמצאים בו אנשים זה לא כבוד שבת, אפשר לנקות ולסדר שם¹⁹. כך מצאנו גם בדברי מרן (סימן של"ו ס"ד) שמותר לפזר אוכל לתרנגולים כאשר מזונותם עליך, ולא צריך לקמץ ולתת להם בדיוק מה שצריכים לאותו היום, אלא מותר לפזר אפילו ליום-יומיים (וכל זה כאשר נתן הכל בנתינה אחת כמוכר, ולא פעם אחת היום ופעם שנייה מחר), ואפילו שבאותה פעולה שעושה עבור השבת נהנה ממנה גם אח"כ בחול, אין מה לחשוש בזה. לכן אדם שיש לו מבחן בימי החול, ורוצה ללמוד בשבת כדי שיוכל לדעת את המבחן, מותר לעשות את זה, כי כבר בשבת הלימוד שלו זו מצוה. ואפילו אם זה לא לימוד של מצוה (אבל מה שמותר ללמוד כמוכר), כיון שהוא לא מחפץ רק ביום המבחן אלא כבר היום, אין בעיה בזה. וכל דבר שמועיל לשבת עצמה, למרות שהתועלת תימשך גם לימי החול, מותר לעשות את זה. לכן סדר ונקיון שמועילים לשבת עצמה, אין בעיה לעשות את זה, למרות שבפועל הוא מכין וחוסך לו זמן במוצאי השבת.

לישון בשבת לצורך ליל שבועות

יג. בליל חג השבועות נשארים ערים כדי להכין את עצמנו למתן תורה, ואדם רוצה לישון בשבת הזאת, מה הדין בזה? בספר חסידים (סימן רס"ו) כותב לגבי אדם שחידש הרבה חידושים בשבת ב"ה²⁰, ובמוצאי שבת רוצה לשבת ולכתוב אותם, אבל כיון שהשבת יוצאת מאוחר הוא רוצה ללכת לישון בשבת, כדי שבמוצאי שבת יוכל לשבת כמה שעות טובות לתוך הלילה, מותר לו לעשות את זה, אבל לא יגיד בפיו: אני ישן כדי שבמוצאי שבת אוכל לשבת ולכתוב את החידושים שלי. ואפילו שזה צורך מצוה ודבר גדול וחשוב מאד. אבל אין בעיה בשינה עצמה בשבת, כי "שינה בשבת תענוג", ואפילו אם מוסיף בשינה יותר, ואפילו מי שדורך כלל לא רגיל לישון, מותר לו לישון בשבת הזאת. והטעם לזה, כי הכנה זה איסור שבות משום כבוד שבת, וכאן זה לא ניכרת הכנה לצורך יום טוב, כי הדבר מועיל גם לשבת עצמה, וא"כ כאשר לא אומר את זה במפורש, אפילו שמשתמש בזה בצאת השבת, אין בעיה בזה. לכן אפשר בהחלט לישון בשבת, ולאגור כוחות למוצאי שבת. מה הדין אם אדם אמר: אני הולך לישון כדי שיהיה לי כח למוצאי שבת, וכי אפשר לקנוס אותו שלא יישן?! לא קנסינן

19. ועצה טובה לזה, כל כמה זמן לטאטא קצת כדי שלא יצטבר לכלוך ואח"כ יחפשו כל מיני קולות לשטוף את הבית וכדו'. ושטיפה כללית של כל הבית אסור לעשות בשבת, אא"כ מקום קטן שיש קצת לכלוך אפשר לשפוף ולגרוף (וכמוכר להיזהר מסחיטה). אבל עדיף לפזר את הנקיון בכל פעם קצת, כדי שלא יצטרכו לעשות בצורה אסורה בשבת.

20. ידועים דברי הזוהר הקדוש (ח"ג פרשת שלח לך דף קע"ג ע"א) על אדם שמחדש חידושים בשבת, שבמוצאי שבת עולות הנשמות היתירות, והקב"ה כביכול מכנס אותם ואומר להם: בואו תגידו לי מה חידשתם? ואם נשמה באה ואומרת שחידשה חידוש בשבת, הקב"ה מכנס את הפמליה של מעלה, ואומר להם: בואו ותשמעו איזה חידוש נפלא. מרן החיד"א (מחזיק ברכה סימן ר"צ סק"ד) כותב בשם רבנו האר"י, על הפסוק "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו" (ויקרא י"ט ג), למה נסמך כיבוד אב ואם לשמירת שבת? ללמד על חידושים שאדם מחדש בשבת, שאחרי מאה ועשרים של אביו ואמו עושים בהם עטורת לראשם, ולכן נסמך כיבוד אב ואם לשמירת שבת. מעלת החידושים גדולה מאד. אמנם יש מחלוקת בזה, והרב יעב"ץ (בסדרו סדר יום השבת חלק בית המדרש אותיות ז'-ח) כותב שבשבת אסור ללמוד בעיון ולהתאמץ בתורה. אבל קודם כל זה לא אומר שלא לחדש חידושים, הוא רק דיבר על עמל חזק מאד. וכנראה כמו שכותב הרב עצמות יוסף (בהקדמתו) שקרא לספר שלו "עצמות יוסף" כי העיון משבר העצמות, וגם הוא דיבר על עיון כזה. ומלבד זה האחרונים חלקו עליו בזה, ומרן החיד"א (ברכי יוסף סימן ר"ץ סק"ז) ועוד כתבו במפורש שמותר ומצוה ללמוד בשבת בעיון, ובפרט שזה עונג ונחת רוח, וזה דבר גדול. אגב, אדם שיועד על מעלת החידושים בשבת, אבל לא עולים לו חידושים בשבת בכלל, ורק ביום חול הוא מעיין עם חברים מקשיבים ויש לו חידושים, מה יעשה? רבנו יוסף חיים (ש"ת תורה לשמה סימן ח"ח) כותב דבר מענין מאד, שאפילו אדם שכתב את החידושים ביום חול, אבל לא הוציא אותם בפיו רק ביום שבת, זה מועיל ונחשב שחידש חידושים בשבת. והוא מדייק את זה מהזוהר (הקדמת בראשית דף ד' ע"ב) שהכל הולך אחר האמירה. לכן גם אם התחדשו לאדם חידושים ביום חול והוא כתב אותם, ובכל זאת רוצה שיהיה לזה מעלה של חידושים שנאמרו בשבת, לא יאמר אותם בפיו קודם אלא בשבת, כי הכל הולך אחר האמירה. וגם מי שלא בר הכי לחדש חידושים, אם ילמד דברים חדשים בשבת, זה גם טוב לזה. אמנם בוודאי שזו לא אותה מעלה, אבל בכל זאת יש משהו בזה. בשבת קיבלנו נשמה חדשה לכן צריך לתת לה אוכל חדש, דברים שיענוגו אותה, "וקראת לשבת עונג".

(שבת קי"ד ע"ב בד"ה אסור) כותב שהאיסור בזה משום שבות ולא איסור דאורייתא. למדנו שגם בדבר שאין בו איסור לעשותו בשבת כמו לסדר את המטה, מפני כבוד השבת, שלא להכין ליום טוב אסרו חכמים בזה. עוד אומרת הגמרא (שם קי"ח ע"א) שמותר להדיח כלים וקערות בליל שבת, כי אפשר להשתמש בהם למחרת בבוקר, וגם בבוקר מותר להדיח אותם כי אפשר להשתמש בצהריים, וגם בצהריים אפשר להדיח אותם כי אפשר עוד להשתמש בהם במנחה. אבל מזמן המנחה ולמעלה אי אפשר להדיח אותם, כי אדם יודע שלא ישתמש בהם בשבת, ואסור להכין אותם משבת למוצאי שבת¹⁸. והטעם לזה, כי יום שבת זה המלך, ולא מתאים שיטרח ויכין עבור ימי החול. עוד מצאנו אם חל יום טוב ביום ששי, רבותינו למדו מהפסוק "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו" (שמות ט"ז ה'), שיום חול מכין לשבת ואין יום טוב מכין לשבת (ביצה ב' ע"ב). ואם יום טוב שמעלתו קטנה יותר משבת לא מכינים בו לשבת, כ"ש משבת לחול או משבת ליום טוב.

להכין את הבית או בית הכנסת בשבת

יא. לכן בשבת של ערב יום טוב, לפעמים השבת ארוכה ואחרי הסעודה זה מפתה לסדר את הבית, כי לא מוצאים במה למלא את השבת כ"כ הרבה, ורוצים לנצל את הזמן ולסדר את השלחן הכוסות והצלחות וכדו' לכבוד החג, אסור לעשות את זה, כי בזה מכין משבת ליום טוב. אותו הדבר הדחת כלים בשבת שלפני יום טוב, כמו שלא מדיחים כלים אחרי סעודה שלישית בשבת רגילה, גם בשבת הזאת אי אפשר להדיח כלים כדי לחסוך זמן ביום טוב, אם לא משתמשים בהם בודאי בשבת. וגם בבית הכנסת, לפעמים הגבאים רוצים להוציא את המחזורים והקריאי מועד בשבת (ולא מוציאים מערב שבת כדי שלא יהיה בלאגן בבית הכנסת), אסור לעשות את זה רק בצאת השבת.

18. אבל כוסות אפשר להדיח אותם, משום שכל הזמן אדם שותה ואין קבע לשתייה. ובפרט כאשר הזמנים חמים.

100,000 יהודים כבר לובשים תכלת!

מאות רבנים מובילים ומשפיעים התחילו ללבוש תכלת!

3,489 בני תורה התחילו דרך פעילות ארגון 'זכרתם'!

רבבות לומדים נחשפו לנושא התכלת ולמדו את הסוגייה לעומקה!

אין ישיבה בלי לובשי תכלת!

אין בית שהנושא הוא לא חם ומוכר!

כבר אי אפשר לשייך את התכלת לקהילה או חוג מסויימים!

Research Visual

וכאן אזו קוראים לך, יהודי יקר, בקריאה נרגשת! למד את הסוגייה המרתקת הזו! מצוות התכלת מחכה גם לך!

אנו נסבסד לך באופן משמעותי את הטלית הראשונה ואפילו יש אפשרות לקבל חינם לגמרי! התקשרו אלינו ונשתדל לספק לכם ציצית מוכנה עוד לפני החג לכל מקום בארץ!

0799-1000-65

- גמולת ההשאלת ספרים הנ"ל בענין התכלת
- קשיחה לפי כל שיטות ההלכה והעדות השונות, ע"י אברכים י"ש
- הדרכה מעשית לקשיחה כהלכה
- מכירת פתילי תכלת, ציציות וטליות במחירי גמולת
- ארגון שיעורים

זכרתם
ראיה - זכירה - עשייה

דוקא בשלחנות שצריך להעמיד את הרגלים (כמו "חמור" שמעמידים את הרגלים ואת הלוח עליהם), כי זה נקרא הכנה, אבל אם רק מעביר אותם מהסוכה לבית אין בזה הכנה, ומותר לעשות את זה. ואפילו שהוא לא משתמש בזה בשבת אלא במוצאי שבת, מותר לעשות את זה. אותו הדבר אדם שלוקח מפתחות בשבת במקום שיש עירוב כראוי (או למי שסומך על העירוב הרגיל), מותר לו ללכת עם זה לבית הכנסת לתפלת ערבית, למרות שישמש בהם רק במוצאי שבת, כיון שהוא לא עושה בזה פעולה של תיקון או הכנה, ואין איסור בזה. מורנו הרב ע"ה (ספר מנוחת אהבה פרק י"א הלכה י"ב) כתב את הכלל הזה, **שכל פעולה שאין בה הכנה ממשית אלא דרך אגב, מותר לעשות אותה, אפילו שהיא לצורך חול**. ולכן הוא הדין בהוצאת החלה.

אם מוכרח להוציא את החלה בשבת

זי. ויותר מזה, אם אדם חושש שאם לא יוציא את החלה בשבת, לא יוכל להשתמש בה במוצאי שבת, כי עד שתפשיר לו יכנס הרבה זמן לתוך הלילה, מותר לו להוציא אותה בשבת. וגם בענין היין שאסור להביא בשבת למוצאי שבת, הרב חיי אדם כתב שאם אין לו להשיג יין בנקל מותר, כי כל האיסור של הכנה משבת לחול זה דוקא כאשר הוא יוכל בחול לעשות את זה, אבל אם לא יוכל לעשות את זה בחול, מותר להכין משבת לחול. לדוגמא למאן דאמר "כלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל", אם יש לבנים שעלולים להתקלקל אפשר לפרוס עליהם מחצלת בשבת (שבת מ"ג ע"א). איך מותר לעשות את זה משבת לחול? וכי הוא צריך את זה לשבת?! אלא כיון שלא פורס את זה כדי לחסוך זמן בשבת, אלא שאם לא יעשה את זה הגשם יהרוס את הכל עד מוצאי שבת, אי"כ זה לא נקרא מכין משבת למוצאי שבת. לכן גם כאן לגבי החלה, כיון שלא מוציא אותה בשביל לחסוך זמן, אלא שאם לא יוציא אותה לא יוכל להשתמש בחלה בזמן הסעודה, אפשר להוציא חלה בשבת לצורך מוצאי שבת.

בכהאי גוונא, לא ראינו שנסקנו במקרה כזה. אם הוא ירצה לעשות סיבוב ולאכול קצת ואח"כ לישון שלא יהיה ניכר, אין הכי נמי. אבל לא קנסו בדבר כזה. לכן להלכה אפשר בהחלט לישון בשבת הזאת, על דעת שיאגור כוחות כדי שיוכל ללמוד בלילה. אבל לא יאמר את זה.

גלילת ספר תורה בשבת ליום טוב

יד. בבית הכנסת, אם רוצים לגלול את ספר התורה בבית הכנסת משבת לחג השבועות, ולא מכינים ספר אחר מיום ששי אלא רוצים לקרוא באותו הספר שקראו בשבת. מה הדין בזה? המגן אברהם (סימן תרס"ז ס"ק ג') כתב בשם מהרי"ל (סוף סדר תפלת יום טוב) שאסור לחפש את הספר כדי לגלול אותו משבת ליום חול. וכמו שאסור להכין משבת ליום חול הוא הדין גם משבת ליום טוב. אמנם השבת קראנו במנחה פרשת במדבר, והקריאה מתחילה באמצע העמוד ומסתיימת בתחילת העמוד הבא, ואם קוראים באותו ספר ביום שני, רוצים להחזיר את הספר לתחילת הפרשה, כדי שיהיה מוכן לקריאה ולא יגביהו טעות לא במקום הנכון, האם מותר לסדר את זה? מרן ראש הישיבה שליט"א (ש"ת מקור נאמן ח"א סימן תמ"ז) כתב להתיר בזה. וככה נראה מדיוק לשון מהרי"ל שכתב "אסור לחפש את הספר", ומשמע לטרוח בזה, אבל אם עושה פעולה קטנה שמחזיר חצי סיבוב אחורה אין בעיה בזה. ובפרט בספרים היום שתמיד מנסים לסדר שהעמודים הפנימיים לא יתקעו אחד בשני כדי שהספר יסגר טוב, וא"כ זה לא ניכר שמכין משבת לחול. וזה כמו שכתב מרן (סימן ש"מ ס"ה) לענין אדם שרוצה לסמן בספר כדי שיזכור במוצאי שבת (ולא יכנס לענין השריטה אם זה נחשב כותב או לא), שמותר לעשות את זה. היום כולנו מקפלים את העמוד בספר, כיון שזה לא פעולה שיש בה טרחה וגם לא תיקון מיוחד, ואין איסור בזה²¹. לכן מותר לגלול את הספר קצת. (וע"ע בספר מנוחת אהבה ח"ד עמ' קנ"ו בדברי מרן שליט"א בזה). אבל להכין את הספר ליום טוב אסור בשבת, וכמו שכתב מהרי"ל.

הוצאת חלה מהמקפיא לצורך החג

טו. אדם שרוצה בשבת להוציא חלה מהמקפיא לצורך יום טוב, אם הוא מוציא אותה מוקדם בזמן שאפשר עדיין לאכול אותה, אין שום איסור בזה, כי לא ניכר שזה לצורך יום טוב. אבל אם רוצה להוציא אותה סמוך לחג, כי החלה תתייבש והאשה רוצה לקצור שבחים על החלה... האם מותר או לא? מרן זצ"ל (חזון עובדיה-שבת ח"ב עמ' תמ"ז) כתב שמותר להוציא חלה אפילו משבת לסעודה רביעית. ולא בגלל שסעודה רביעית נחשבת חלק מסעודות שבת, כי המגן אברהם (סימן שכ"א סק"ז) כתב שאסור להביא יין בשבת לצורך מוצאי שבת אפילו לצורך הבדלה, כיון שהוא מביא אותו מרחוק וזה דבר שניכר. ומשמע שלא אומרים שהבדלה במוצאי שבת חלק מהשבת, זאת לא סיבה להתיר בזה. אבל בכל זאת מרן כותב להתיר מכמה סיבות, ונבאר את הדברים בזה.

רק הכנה שיש בה טרחה אסורה

טז. הפוסקים נחלקו לענין קיפול בגדים. וכאשר מקפל את הבגד בשבת שלא כסדר קיפולו הראשון, חיי אדם (כלל מ"ד דין כ"ד) כתב לאסור אם מקפל שלא לצורך שבת, והתיר רק בטלית של מצוה. אמנם אם זה שלא כסדר קיפולו הראשון ולא בצורה המהודרת, האחרונים כתבו להקל אפילו בבגדים (ע"י בספר מנוחת אהבה ח"א הלכה א'). והסיבה כמו שאמרנו, דבר שאינו טרחה גדולה ולא נקרא תיקון, מותר לעשות אותו בשבת. ולכן אם מקפל לפי קיפול מסויים שיהיה מהודר זה נקרא הכנה, אבל אם מקפל סתם כדי שיהיה מסודר זה דבר שאינו תיקון ולא נקרא הכנה, ואפילו שעושה את זה לצורך חול מותר. למשל בשמיני עצרת שאוכלים בבית, רוצים להביא את השלחנות והכסאות מהסוכה לבית. מהרי"ל (הלכות חג הסוכות עמ' שע"ד) והגהות מיימוניות (פ"ו מהלכות סוכה הי"ד) כתבו לאסור בזה. והרמ"א (סימן תרס"ז ס"א) הביא את זה. אבל המשנה ברורה (סק"ו) והרב ברכי יוסף (מחזיק ברכה סק"א) והרב פרי מגדים (סק"ג) כותבים שכל האיסור

21. אמנם אדם שקורא בספר על מנת להגיה אותו, הברכי יוסף (סימן ש"ז ס"ק ב') כתב בשם הרד"ב (ח"א סימן תר"ץ) שאסור לעשות את זה. אבל אם הוא קורא על מנת לקרות ולהגיה למחר, מותר לעשות את זה, כיון שהוא נהנה עכשיו שלומד תורה ועושה למען השבת, ואפילו שבזה הוא שם לב איפה צריך לתקן ומרויח למוצאי שבת, אין איסור בזה, כל שהוא נהנה לצורך השבת. אגב, בברכי יוסף שם יש טעות סופר, כי כתוב שם "אם הוא מסתכל בספר ולמחר לקרות ולהגיה מותר", וכי בגלל שמחר הוא עוד פעם יחזור ויקרא מותר?! אבל בהגהותיו על ספר חסידים (סימן רס"ו) הוא כותב שבברכי יוסף יש טעות סופר, וההיתר בזה כאשר הוא גם קורא וגם על הדרך מגיה, וכמו שאמרנו.

הזדמנות פז!

דרוש קולר בתרומה לשיבה חשובה מאד

המעוניין לזכות יפנה ל-

08-6727523 | 050-4108108

מאמר רחמים ב' חלקים
למרחיב רבי רחמים חי חויתה
הכהן זצ"ל
חלק א'-ביאור על מסכת
אבות ודרשות במעלת התורה
חלק ב'-פירוש על משלי,
מגילת רות, וכן אזהרות לחג
שבועות

050-4174471 | 08-6727523

rahimim12@012.net.il

מוקדי מכירת ספרי המכון:
ירושלים: רח' קהתי 22 גבעת שאול בתאום מראש 0548449460 | חנות "בית האוצר העברי"
אגריפס 2 | חנות גליה במאה שערים. בני ברק: רח' ר' עקיבא 0361684435 בתאום מראש.
חנות ספרים כסא רחמים רח' עוזיאל. אלעד: רח' יוסי בן קסנאו 41 בתאום מראש.
טבריה: 0548477628 קריית גת: חנות תשמשי קדושה "מוחשבה טהורה" בתאום מראש.
אשקלון: חנות מוריה רח' העובדה. אשדוד ושאר אזורי הארץ: 086727523 בשעות הערב
0504174471. (הגדות בלבד) מודיעין: בית שמש וביתר: 0548482384 או 0548482184
מעלות: אצל מספחת נענוך 0504108108.

פעולה שניכר בה הכנה אסורה

יח. אבל כל זה כאשר לא ניכר שזה לצורך חול, וכמו שאמרנו בשינה שאפילו שזה לא פעולה ממש אבל אסור לומר שזה לצורך חול, אבל אם ניכר שזה לצורך חול או יום טוב, אסור לעשות את זה. לכן אדם שרוצה להוציא עוף מהמקפיא בשביל לבשל אותו ביום טוב, אסור לעשות את זה²², כי ניכר שמוציאים את זה לצורך בישול, שהרי בוודאי שאסור לבשל אותו בשבת. ואמרנו שגם פעולה שאין בה הכנה ודבר גדול, צריך שלא יהיה ניכר שזה למוצאי שבת, וכל שזה ניכר אסור לעשות את זה. אותו הדבר אדם שרוצה להוציא את החלה ולשים אותה על הפלאטה²³, לא ישים אותה בשבת, כי חימום או בישול זה פעולות חשובות וניכרות ההכנה, ולא פעולה רגילה שהוציא והניח בצד ונעשה מוכן מאליו, ולכן אי אפשר לעשות את זה.

הכנה בשבת לפני זמן תוספת שבת

יט. כל מה שדברנו זה רק כאשר מכין בשבת עצמה לפני צאת הכוכבים, אבל אם כבר יצאה השבת מעיקר הדין, והוא מהדר בתוספת שבת ורגיל להוציא כרבנו תם, לא צריך להחמיר בזה. אמנם מלאכות שאסורות בשבת כמו הדלקת הנר וכדו', לא יעשה אותם עד צאת השבת ממש, ואם הוא מהדר עד רבנו תם יחכה לזמן הזה. אבל מלאכות שאסורות בשבת רק משום הכנה, גם מי שמחמיר כדעת רבנו תם או שעושה תוספת שבת, הרי קדושת יום טוב כבר נמצאת כאן, וא"כ זה לא נחשב שמכין משבת ליום טוב, ומותר לעשות פעולות שאסורות רק משום הכנה בשבת. לסיכום: פעולות שאסורות משום מלאכת שבת, לא יעשה אותם עד צאת השבת ממש, וכל אחד לפי הזמן שרגיל בזה. אבל פעולות שהאיסור שלהם רק משום הכנה, אפשר בהחלט לעשות אותם מאז שיצאו הכוכבים, אפילו שבשאר הדברים הוא נמנע מלעשות אותם. לכן הרבה דברים שאמרנו בהתחלה, יש זמן לעשות אותם בזמן הזה עד שגומרים ומתפללים ערבית, אבל בשבת עצמה אסור לעשות אותם, וכמו שאמרנו.

מעלת ימי ההכנה לקבלת התורה

כ. אנחנו נמצאים בימי הכנה למתן תורה. כל יום אנחנו סופרים ומתקדמים בהכנה שלנו, כדי להיות ראויים יותר לקבלת התורה. ההכנה היא דבר חשוב מאד. הגמרא (שבת פ"ו ע"ב) אומרת שעם ישראל יצאו ממצרים ביום חמישי, ולכולי עלמא בשבת ניתנה התורה. המגן אברהם (סימן תצ"ד) שואל שאלה, הרי עם ישראל התחילו לספור מהיום השני, ואם תעשה חשבון מיום ששי עד שבת, ייצא לך חמשים ואחד יום²⁴. וא"כ איך התורה קבעה לעשות שבועות ביום חמשים, אם בפועל זה היה ביום חמשים ואחד? (ומה שאנחנו עושים חמשים יום, אפשר לתרץ לפי מה שאומרים "זמן מתן תורתנו"). מורנו הרב רבי שאול כהן (ספר נתיב מצוותיך עמ' ה' בנד"מ) מביא כמה תירוצים לזה, והתירוץ המובחר ביותר שהוא סומך עליו שם, שבסדר עולם (פרק ה') מובאת דעה שעם ישראל יצאו ממצרים בשישי בשבת ולא בחמישי בשבת (והובא בגמרא שבת פ"ח ע"א), וא"כ זה יוצא חמשים יום. אבל מהרש"א (עבודת זרה ר' ג' ע"א בתוד"ה יום הששי) גם מביא את השאלה הזאת, ומתרחץ תירוץ שיש לנו לקחת ממנו הרבה מוסר. מה התירוץ? עם ישראל הכינו את עצמם לקבלת התורה, והלכו התקדשו והטהרו, ושיא ההכנה שלהם היה ביום החמישי ערב קבלת התורה. אבל הקב"ה אמר: אני לא אציין לדורות את יום מתן תורה עצמו, אלא את יום ההכנה ליום הזה, כי "כל שירתו קודמת לחכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראתו אין חכמתו מתקיימת" (אבות פ"ג מ"ט), כי יראת חטא קודמת לחכמה במעלה ובזמן. ככה כותב מהרש"א שם. לכן מה שנקבע לדורות שיצאנו בחמישי בשבת ובשבת ניתנה התורה, הכל לפי ההכנה לקבלת התורה. רואים מכאן

22. אמנם זה לא כ"כ מצוי, כי אם יתחילו לבשל בצאת השבת מתי יאכלו סעודת ליל יום טוב?! ואם זה בשביל מחר בבוקר אז מה הלחץ להוציא בשבת?! אבל בכל אופן אסור לעשות את זה.

23. אבל לא ממש על הפלאטה. לדעת מרן שליט"א צריך לשים על כלי ולא ישר על הפלאטה, כיון שהיא מקום שמבשלים בה וניתן לבשל בה. והרבה פעמים עושים את זה גם בפועל, שמניחים את הסיר של שבת בבוקר לא כ"כ מבושל וזה הולך ומתבשל טוב יותר בפלאטה. ולכן אסור לעשות את זה. (עיין בהגהות איש מצליח הארוכות לסימן ר"ג.

ובעלון מס' 111 אותיות ט"ז-כ"ז).

24. לפי הסימן של א"ת ב"ש חג השבועות חל באותו היום של שני של פסח (שלחן ערוך סימן תכ"ח ס"א), ואם יצאו בחמישי בשבת א"כ יום שני של פסח חל ביום ששי, וחג השבועות חל בשבת. זה חמשים ואחד יום.

איך רב ששת למד לצורך עצמו?

כא. הגמרא (פסחים ס"ח ע"ב) מספרת על רב ששת שהיה לומד ועמל בתורה כמו שצריך, ואחרי כמה שעות טובות נשען על מפתן הדלת, ואמר: "חדאי נפשאי חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי". תשמחי נפשי, תשמחי נפשי, בשבילך קראתי בשבילך שנית. הגמרא שואלת על זה, איך הוא אומר בשבילך קראתי בשבילך שנית? הרי הנביא ירמיה אומר "אם לא בריתי יומם ולילה שמים וארץ לא שמת" (ירמיה ל"ג כ"ה), שאם לא התורה הקדושה יומם ולילה אין זכות קיום לעולם. וזו לא מליצה או דרך גוזמא, אלא זה דברי נביאים שהתורה מצוה להאמין בהם, וזה אחד משלושה עשר עיקרים של האמונה²⁵. וגם רבותינו (בראשית רבה פ"א פ"א) דרשו: "בראשית" - בשביל התורה שנקראת ראשית, "ברא אלקים את השמים ואת הארץ". וא"כ איך רב ששת אומר לך קראי לך תנאי? הרי אתה מחזיק את כל העולם כולו, ואפילו הסינים בקצה העולם חיים בזכותך. ומתוצאת הגמרא, שאפילו הכי בהתחלה אדעתא דנפשיה קעביד, אדם עושה על דעת עצמו. והדברים צריכים הבנה, למה דוקא רב ששת מדבר כך אל נפשו "לך קראי לך תנאי", ואילו אצל שאר האמוראים לא ראינו שאמרו דבר כזה. וגם מה הפירוש דברי הגמרא בתחילה אדם אדעתא דנפשיה קעביד? אם זה היה נאמר עלינו אנחנו יכולים להבין, כי אדם רגיל קודם כל רואה מה שזה נותן לו, אבל רב ששת לכאורה היה צריך לראות מה זה נותן לעולם כולו, ולא רק מה שזה נותן לו בלבד.

אדם הגיע לעולם כדי להתענג על ה'

כב. והתירוץ לזה, הגמרא (קידושין ל"א ע"א) מביאה דעה שסגי נהור פטור מקיום המצוות, והרי רב ששת היה סגי נהור כידוע²⁶. וא"כ כל אדם רגיל שלומד תורה ומקיים מצוות, יתכן שזה בגלל שידוע שיש לו שכר או שמקיים את חובתו, אבל רב ששת אומר: אפילו שאני סגי נהור ולא חייב בזה, אני לומד ועמל בתורה מחמת שהנפש הבהמית שלי מתענגת, וזה עונג נחת ושמחה בשבילי, ולא בשביל שום חובה שיש עלי. לכן אמר "חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי", אני כ"כ מתענג ונהנה מלימוד התורה, וזה בשבילך ולא בשביל דבר אחר בכלל²⁷. ועל זה הגמרא שואלת, שהרי לתורה יש פעולות גדולות, ואיך רב ששת אומר דבר כזה? ומתוצאת שקודם כל אדם שלומד תורה צריך שיתענג עליה, כי כאשר אדם לומד בגלל שה' צויה זה חשוב וטוב מאד, אבל כאשר הוא עושה את המצוות בבחינת "התענג על ה'", מעלתו גדולה הרבה יותר. ומסילת ישרים (פרק א') כותב שאדם הגיע לעולם הזה כדי להתענג על ה'. זה מה שאמר רב ששת "חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי".

אוצר מתנת חנם גדול מכולם

כג. ועפ"ז נוכל להבין גם מה שכתוב במדרש (שמות רבה פרשה מ"ה פיסקא ר') שכאשר עלה משה רבנו למרום הראה לו הקב"ה אוצרות של שכר, ואמר

25. אנחנו אומרים שהנבואה אמת והתורה כולה נתונה מן השמים, ובתורה כתוב "נביא מקרבן מאחריך כמוני אליו תשמעו" (דברים י"ח ט"ו), שהקב"ה יקים לעם ישראל נביאים וכל דבריהם אמת לאמתה.

26. לפי רבנו האר"י (שער הגלגולים דף ז' ע"א) רב ששת היה גלגול של בבא בן בוטא שהורדוס עיוור את עיניו (בבא בתרא דף ד' ע"א), ולכן גם רב ששת היה סגי נהור. ואם נראה "בבא" בא"ת ב"ש עולה "ששת".

27. יהודי יקר בשם רפאל עגיב סיפר לי שהיה יושב ביום שבת ולומד תורה, ורואה כל מיני פרפראות ודברים נפלאים בתורה, ופתאום עיניו מתחילות לזלוג דמעות. בני הבית שואלים אותו: אבא, על מה אתה בוכה? מה ראית שם? וענה להם: אני בוכה מהתרגשות, איזה תענוג יופי יש בתורה, זה מתוק מדבש ואני לא צריך שכר על זה, התורה שלנו כ"כ מתוקה, "יקרה היא מפנינים" (משלי ג' ט"ו), "מתוקים מדבש ונופת צופים" (תהלים י"ט י"א). אני מתרגש שיש לנו תורה נפלאה כזאת. כמה שאדם ילמד ויעמיק בתורה, כל הזמן ימצא דברים חדשים, ואפילו בפשט. היום ראיתי אחד החידושים של מרן ה' ישמרו ויחיהו בפרשת השבוע, שם כתוב בדיני ערכים ערך הזכר וערך הנקבה. ואם נשים לב נראה שכתוב: "והיה ערך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים" (ויקרא כ"ז ה'), ושלוש פעמים שהתורה מדברת על הזכר כותבת "הזכר", וכשמדברת על הנקבה כותבת "לנקבה". מה הסיבה לזה? מרן מסביר שבגלל שהאשה צנועה היא לא באה לתת את הערך לכהן, והזכר מגיע ונותן עבור הנקבה, לכן כתוב "ולנקבה עשרת שקלים". זו מתיקות מדבש בפשט הפסוק, ויש חידושים כאלה בלי סוף.

לו: האוצר הזה למצוה הזאת והאוצר הזה למצוה הזאת וכדו'. והנה משה רבנו ראה אוצר גדול מאד יותר מכל האוצרות כולם, ושאל את ה' יתברך: על איזו מצוה חשובה עומד האוצר הזה? ענה לו הקב"ה: האוצר הזה של מתנת חנם. הרב ערבי נחל רבי דוד שלמה אייבשיץ (פרשת תצוה) שואל על זה: אני לא מבין, מה שבורה עולם נותן מתנת חנם הכל שלו ואין בעיה בזה, אבל למה האוצר הכי חשוב וגדול דוקא למקבלים מתנת חנם ולא לאלה שעמלו על המצוות?²⁸ אבל לפי מה שאמרנו נוכל להבין את זה, כי האוצר הזה שבביל אלה שעושים את התורה והמצוות לא בבביל שכר אלא מתוך עונג ממש, עד שהם אומרים שלא צריכים שכר בגלל שהם כ"כ נהנים מזה, איזה עונג שבת ואיזה לימוד נפלא וכדו', ומה שמקבלים שכר זה מתנת חנם כי לדעתם לא מגיע להם שכר בכלל. אנשים כאלה ש"כ מתענגים ומתרגשים מהתורה, צריך שבבילם אוצר גדול מאד גם בכמות וגם באיכות, כי הם יודעים להתענג על התורה והמצוות. דוד המלך מבקש "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" (תהלים כ"ד), ואפילו שהוא עמל וטרח בתורה ביגיעות עצומות ביקש נעימות בתורה. אדם שיועד להתענג על ה', התורה משובבת את לבו, מעבידה את כל החיים שלו בטוב ובנעימים, וגם כאשר יש לו קשיים, "מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים" (אבות פ"ו מ"א), החיים שלו נעשים הרבה יותר רגועים ושלווים.

למה רבי יוחנן לא ריפא מיד את רבי אלעזר?

כד. יש חידוש של הסטייפלר ע"ה נפלא מאד. הגמרא (ברכות ה"י"ב) מספרת על רבי אלעזר שהיה חולה, ויושב בבית קטן חשוך ומט ליפול. רבי יוחנן נכנס לבקר אותו, והוא היה שארית של שפירי ירושלים ובעל יופי מיוחד²⁹, וכאשר ראה בית חשוך הפשיל את השרוול, "גלייה לדרעיה ונפל נהורא". רבי אלעזר התחיל לבכות. שאל אותו רבי יוחנן: למה אתה בוכה? אם בגלל שלא זכית ללמוד הרבה תורה כיון שהיית חולה, ואתה חושש שתפטר צעיר מן העולם, הרי "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים", ומה שטרחת בעולם הזה זה מספיק. ואם בגלל שלא זכית לעושר, הרי לא כל אחד זוכה לשני שלחנות. ואם בגלל שלא זכית לילדים, "דין גרמא דעשירא ביר", זה העצם של הבן העשירי שלו³⁰. אמר לו רבי אלעזר: אני לא בוכה על זה, אלא "על האי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא", אני בוכה על היופי של יקירי ירושלים שהולך להיאבד מהעולם. אמר לו רבי יוחנן: על זה באמת ראוי לבכות, וישבו שניהם ובכו ביחד. אחרי שגמרו לבכות, שאל אותו רבי יוחנן: חביבין עליך יסורין? האם אתה מרוצה מהיסורים האלה? אמר לו רבי אלעזר: לא הן ולא שכרן, הייתי מוותר עליהם ועל השכר שלהם (רק מי שהיסורין באו להרבות לו שכר יכול לומר את זה). אמר לו: א"כ הב לי ירך. יהב ליה דיה ואוקמיה. הסטייפלר שואל על זה, נתאר לעצמנו שמגיע רופא מומחה שקראו לו לטפל בחולה, והוא רואה את החולה מתייסר וסובל הרבה, האם יתחיל לדבר אתו פילוסופיה שיבכה על זה או על זה?! הרי קודם כל יתן לו זריקת הרגעה ואם יכול ירפא אותו, ואח"כ יתן לו הרצאות אם לבכות או לא. וא"כ איך רבי יוחנן רואה את רבי אלעזר סובל יסורין ומושך אותו בשאלות ותשובות ויושבים ובוכים?! ורק אחרי שנגרע אמר לו שיגאל אותו מהיסורים, וכי לא היה יכול לעשות זאת קודם לכן?!

אדם מטבעו שמח ומאושר בחיים

כה. הסטייפלר עונה על זה. כתוב בפסוק: "רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה

28. אמנם בדרך פשט אפשר להסביר שהאוצר הגדול הזה היה בכמות, ובזה אפשר להבין טוב מאד שהוא היה הכי גדול, שהרי כתוב "לא יצדק לפניך כל ח" (תהלים קמ"ג ב), ולכן בודאי שצריך אוצר גדול מאד, שכולנו נהנה ממנו מתנת חנם. אבל כנראה הרב הבין שזה באיכות ולא בכמות.

29. רק לקרוא את התיאור של הגמרא (בבא מציעא פ"ד ע"א): אדם לוקח כוס כסף מבריקה ונוצצת שיצאה מהצורף, ממלא אותה גרגירי רמון, מפזר עלי ורד על שפת הכוס, ומניח אותה בין חמה לצל, כדי שקרני השמש יבואו על הכוס והזהרורות תלך לכיוון הצל. זה מעין זיו פניו של רבי יוחנן.

30. רבי יוחנן איבד בחייו עשרה בנים (לא עליו ועל אף אחד מישראל), והיה לוקח עצם שן של הבן העשירי, והולך לנחם אנשים בזה, ואומר להם: זה העצם של הבן העשירי, תתנחמו מהגזירות והצרות האלה. בואו נתבונן באישיותו של רבי יוחנן, הוא גדל בלא הורים בכלל, כי בזמן שאמו היתה בהריון נפטרה אמו (קדושין ל"א ע"ב), וגם אם היה יוצא תלמיד חכם רגיל מן הישוב זה דבר גדול, **אבל להשקיע ולהתאמץ כ"כ הרבה ולהיות "גדול אמוראי ארץ ישראל", זה דבר רב ועצום.**

מי ישאנה" (משלי י"ח י"ד), ולכאורה שלמה המלך צריך לומר "רוח שמחה יכלכל מחלהו" כי זה המקביל של "רוח נכאה". אבל כמה נפלא פירוש הפסוק הזה. שלמה המלך אומר שהאדם שמח בטבעו, ואם תסתכלו על ילד קטן תראו שאין יותר שמח ומאושר ממנו, ולא משנה מה הוא עובר ומה הוא עושה בחיים³¹. זה רוח שבורה עולם נתן באדם. זה מה שאומר שלמה המלך, "רוח איש יכלכל מחלהו", תשמור את הרוח הטבעית שלך שתהיה שמחה וטובה כמו שהיא, ויש בה כח לכלכל מחלה ולרפא את האדם, כי כאשר אדם ברוגע ובשמחה בבטחון ובאמונה בבורא עולם, זה יכלכל מחלה וירפא אותו. אבל אם חלילה יש לו "רוח נכאה", לא רק שהיא לא יכולה לכלכל את המחלה, אלא "מי ישאנה", היא עצמה צריך מי שירים אותה כי היא צרה בפני עצמה. זה מה שאמר רבי יוחנן, אם יש לרבי אלעזר דברים שמציקים לו ובשבילם הוא בוכה ולא רגוע, מה יעזור אם אתן לו יד וארפא אותו?! לכן קודם כל צריך להרגיע אותו שהכל יהיה בסדר, ואח"כ הרפואה יכולה להגיע אליו. זה נפלא מאד. לכן בעבודת ה' אדם צריך להתענג על ה'. התורה כ"כ שמרה את עם ישראל במשך כל הדורות בגלויות הכי קשות, ובוודאי בדור שלנו שמבחינה גשמית לא היה שפע כזה אפילו בחלומות של הדורות שקדמו לנו, וכאשר אדם יתענג על ה' החיים שלו יהיו רגועים ומלאי שלווה ושמחה, וגם כאשר בורא עולם רואה שאדם מתענג על התורה והמצוות, ממילא "ויתן לך משאלות לבך" (תהלים ל"ד ד).

המאמץ

כו. שלא יחשוב אדם א"כ צריך ללמוד רק כאשר זה קל ונעים ובלי מאמץ. לא כך, בפרשת השבוע כתוב "אם בחקתי תלכו" (ויקרא כ"ג ג), ורש"י כותב: שתהיו עמלים בתורה. למה התורה קוראת לעמל בתורה בלשון הליכה? שמעתי פירוש נפלא בשם רבי יונתן אייבשיץ, שהטעם שהמלאכים נקראים "עומדים", וכמו שכתוב "שרפים עומדים ממעל לו" (ישעיהו י"ב), "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג' ז), כי מה שהם עושים את רצון ה' אין עמל בזה, שהרי אין להם יצר הרע ודברים שמפריעים להם, כיון שהם יודעים טעמים של המצוות וקל להם לעשות אותם. לכן גם כאשר הם עושים רצונו של מקום לא מתקדמים בזה, והם נקראים "עומדים". מתי שייכת התקדמות? כאשר יש עמל קושי והתמודדות. לכן כתוב "אם בחקתי תלכו", ולפי פשט הפסוק חוקה זה דבר בלי טעם, והרי יותר קל לאדם לעשות דברים הגיוניים שמבין אותם, ולמרות זאת אם עושה את החוקים זה מוליך אותו קדימה. זה מה שרש"י אומר "שתהיו עמלים בתורה", לא רק לומדים תורה אפילו שזה דבר חשוב, אלא כאשר אדם עמל בתורה ומתאמץ זה מקדם אותו קדימה. ולפי מה שאמרנו צריך לזכור את שני הדברים האלה יחד, מצד אחד להכיר את העמל והמאמץ ומצד שני צריך לשמוח בו ולהתענג עליו. ואין זה סותר כלל, להיפך, הסיפוק אחר העמל אין כדוגמתו. ובזה נזכה למה שכתוב "אם בחקתי תלכו", לעלות כל אחד במעלותיו שלו. ונזכה בקרוב ממש לביאת גואל צדק, במהרה בימינו אמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך וישמור וינצור ויעזור, את מורנו ורבנו, **מרוני רבי מאיר נסים בן כמסאנה**, אל נא רפא נא לו, אל נא רפא נא לו, רפואה שלימה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ויתמיד בריאותו, ויתן לו חיים טובים וארוכים, חיים של בריאות, חיים של שלום טובה וברכה, כדכתיב "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" (משלי ג' ב), אמן סלה.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל קהל הקדושים הזה, כל הנמצאים כאן וכל השומעים בכל מקום, מלכא דעלמא הוא יברך יתהון, ויזכה יתהון, וימלא כל משאלות לבם לטובה ולברכה. ויקיים בהם מקרא שכתוב: "יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנן, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

31. אם נחשוב על זה, הרי ילד קטן היה צריך לגדול עם בטחון עצמי נמוך מאד, כי כולם הולכים והוא בקושי מדדה, הוא נופל וכולם צוחקים עליו, וזה מאד נחמד שאדם נכשל וכולם צוחקים עליו... הבית לא מותאם לצרכים שלו, הוא בא לעלות על כסא ונופל ממנו, כולם אוכלים רגיל והוא אוכל ונשפך לו על הבגדים וצועקים עליו. אבל הוא מצידו שום דבר לא מענין אותו, והוא ממשיך בחיים כרגיל, ואומר להם: אתם תצעקו ותצחקו עלי ואני אצליח בסוף.